ନଦୀର ନାମ ଗଣତନ୍ତ୍ର

ମୋ' ପାଇଁ ତାହା ଥିଲା ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଗମନାଗମନର ପଥ ।

ଏହା ପୂର୍ବରୁ ସ୍ଥାନଟି ଯେ ମୋ'ର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ନ କରିଚି, ତା' ନୁହେଁ; କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସ୍ଥାନଟି ମୋର କୌତୂହଳ ଜାଗ୍ରତ କଲା, ସେତେବେଳକୁ ଅନ୍ୟୂନ ଚାରି ପାଞ୍ଚମାସ ବିଳମ୍ବ ହେଇ ଯାଇଥିଲା । ଦୈବାତ୍ ଅଫିସରୁ ଫେରିଲାବେଳେ ଠିକ୍ ସେଇ ଜାଗାରେ ହିଁ ଗାଡ଼ିରୁ ପେଟ୍ରୋଲ୍ ସରିଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଡ୍ରାଇଭର୍ ଯାଇ ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପରୁ ପେଟ୍ରୋଲ ଆଣି ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଜାଗାରେ ମୋର ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ୍ ଲଗାଇ ଏପଟସେପଟ ଟହଲ ମାରିବା ବ୍ୟତୀତ ଗତ୍ୟନ୍ତର ନଥିଲା ।

ଜାଗାଟା ହେଲା ପ୍ରାୟ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏ.ଜି. ଅଫିସ୍‌ର ସାମ୍ନାସାମ୍ନି । ଆଗରେ ରାସ୍ତା, ରାସ୍ତାର ଠିକ୍ ଆରପଟେ ଏ.ଜି. ଅଫିସ୍, ପଛପଟେ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ବସ୍‌ଷ୍ଟାଣ୍ଡ୍, ସେଠି ବସ୍, ମିନିବସ୍ ଆଉ ଟ୍ୟାକ୍‌ସିମାନଙ୍କର ଦିନରାତି ଭିଡ଼ ଆଉ ଯିବା ଆସିବା, ହକର୍‌ମାନଙ୍କର ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଓ ଲଟେରୀ ଟିକଟ ବାଲାର ସେହି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଘୋଷଣାର ପୌନଃପୌନିକତା । ରାଜପଥ ଦେଇ ପାହୁଣ୍ଡେ ଆଗେଇଗଲେ କ୍ଲବ୍, ଯେଉଁଠିକି ନିତିପ୍ରତି ହାକିମହୁକୁମା ଓ ସହରର ପ୍ରତିପତ୍ତିଶାଳୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ଗମନାଗମନ । ରାଜପଥକୁ ଏକ ସମକୋଣରେ ଛେଦକରି ଯେଉଁ ରାସ୍ତା ପଶ୍ଚିମକୁ ପ୍ରସାରିତ ହେଇଚି ତାହାର ଦୁଇ କରରେ ଏକାଧିକ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସରକାରୀ ବାସଗୃହକୁ ଘୋଷଣା କରି ଫାଟକର ଦୁଇ ସ୍ତମ୍ଭ ଉପରେ ସମସ୍ତରାତ୍ରି ଗ୍ୟାସ୍ ଲାଇଟ୍‌ମାନ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ।

ଏଇ ଜାଗାଟା ଉପରେ ପ୍ରାୟ ବାରଫୁଟରେ ଚଉଦ ଫୁଟ ଜାଗା ଟାରପୁଲିନରେ ଘେରାଉ କରାଯାଇ ତା' ଉପରେ ଚାଳଛପର ହବାପରି ବାଉଁଶ ରୁଅ ସବୁ ଖଞ୍ଜାଯାଇ ଆଡ଼ ବାଗରେ ବତା ପରାଯାଇ ପୁଣି ସେହି ଟାରପୁଲିନର ତୁଳିଆ ଛାତ ଛାଆଁଣି କରାଯାଇଛି । ଏହି ବିକଳ୍ପ ପଛାରେ ତୟାର କରାଯାଇଥିବା ଘର ଭିତରେ ଆଣ୍ଠୁଏ ବହଳର ପାଳ ପକା ହେଇ ତା'କୁ ସମତୁଲ କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ମୋଟା ଦରି ପକାଯାଇଛି । ସେହି ଦରି ଉପରେ ଚାରିଜଣ ଲୋକ ବସି ତାସ୍‌ର ଆଡ୍‌ଡ଼ା ଜମେଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଘେରିରହି ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଦର୍ଶକ ମଧ୍ୟ ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ ତାସ୍ ଖେଳକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ରାସ୍ତା ଉପରର ବହମାନ ଜନସ୍ରୋତ, ଟ୍ରାଫିକ୍ ବା ହକର୍ ବସ୍‌କୁ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ଗନ୍ତବ୍ୟସ୍ଥଳ ଘୋଷଣା କରୁଥିବା, ପିଲାମାନଙ୍କର ଅଶ୍ଳୀଳ ଚିତ୍କାର କୌଣସି ହେଲେ ସେହି କ୍ରୀଡ଼ାନିବିଷ୍ଟ କ୍ଷୁଦ୍ର ମଣ୍ଡଳୀଟିକୁ ଥରକ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରିଦେବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେଉ ନାହାନ୍ତି ।

ଏମାନେ କିଏ ଓ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଏମାନେ ଏପରି ଏକ ବିକଳ୍ପ ଗୃହ ଏଠାରେ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେଲେ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ମତେ ବିଶେଷ ଅସ୍ଥିର ନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୌତୂହଳୀ କରୁଥିଲା । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ମୋର ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠି ଓ ମଝି ଆଙ୍ଗୁଠିର ପ୍ରଥମ ପବ ଦୁଇଟି ନିକଟରେ ଅସ୍ଥିର ଉଷ୍ଣ ଚୁମ୍ବନ ଅନୁଭବ କଲି । ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଅକାରଣରେ ଜଳି ଜଳି ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳି ଆସିଲାଣି । ବିରକ୍ତିରେ ସିଗାରେଟ୍ ମୁଣ୍ଡିଟାକୁ ତଳକୁ ଛାଟି ଦେଇ ପୁଣି ଥରେ ସେହି ତାସ୍‌ର ଆଡ୍‌ଡ଼ା ଉପରେ ମନୋନିବେଶ କଲି । ସେଠି ମଧ୍ୟ ନାଲି ସାଲୁକନାରେ ଦୁଇ ତିନୋଟି ଫେଷ୍ଟୁନ୍ ଲଗାଯାଇଛି । ଗୋଟିକରେ ଲେଖା

ଯାଇଚି "ବନ୍ଦେ ମାତରମ୍" ଓ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିକରେ "ଇନ୍ କିଲାବ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍" , ତୃତୀୟଟି ଏହି ଦୁଇଟି ଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଦୀର୍ଘ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଠିକ୍ ପଢ଼ିପାରୁ ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ମାତ୍ର ଘୋଷଣା ପଢ଼ିସାରିବା ପରେ ମୁଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଯେ ଏମାନେ ଯେ କେହି ହୁଅନ୍ତୁ ନାଁ କାହିଁକି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଦେଶପ୍ରେମୀ ଓ ଏମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ବିପ୍ଳବ ଅଭିମୁଖୀ ।

ଏହି ବୈପ୍ଳବିକ ଛାଉଣୀର ମାତ୍ର ଦୁଇ ତିନି ଫୁଟ୍ ଦୂରରେ ସରକାରୀ ପାଇପରୁ ଅବିରତ ଛୁଟୁଥିବା ଜଳସ୍ରୋତରେ ଜଣେ କିଏ ଲୋକ ତୃଷ୍ଣା ନିବାରଣ କରୁଥିଲା ବୋଧହୁଏ । ମୁଁ ତାକୁ ପାଖକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ନୀରବରେ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲି । ସେ ମୋ ନିକଟକୁ ଆସିବା ପରେ ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିଲି, "ଜାଣନ୍ତି କି-ଏଠି କ' ଣ ଚାଲିଛି ?" ସିଏ ମୋତେ ଗଭୀର ବିସ୍ମୟରେ ଚାହିଁ ରହିଲା, ଯେପରି ମୁଁ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଏକ ଗ୍ରହର ଅଧିବାସୀ । ତା' ପରେ କହିଲା, "ଏଇ ଏ.ଜି. ଅଫିସ୍ ପିଅନ ଧନୁ ନାଇକକୁ ପରା ସରକାର ଡିସ୍‌ମିସ୍ କରିଦେଇଛନ୍ତି- ସିଏ ପରା ଏଠି ଧାରଣା ଦେଲାଣି ପାଞ୍ଚ କି ଛଅ ମାସ ହେବ, ଆପଣ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି ?" ମୁଁ ଏପରି ଏକ ଘଟଣା ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞ ରହିଥିବା ହେତୁ ମୁହଁରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଦୁଃଖର ଛାପ ଆଣି ନାସ୍ତିସୂଚକ ଭାବରେ ଦୁଇଥର ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଦେଲି ଏପଟକୁ ସେପଟ । ସେ ଲୋକଟା ଆହୁରି ହୁଏତ କିଛି କହିଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ମୋ ତରଫରୁ ବିଶେଷ କିଛି ଉତ୍ସାହ ନ ପାଇ ସେ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ।

ତଥାପି ପେଟ୍ରୋଲ୍ ଆସିପାରି ନାହିଁ । ଛାଉଣୀ ଭିତରର ଲୋକମାନେ ଏତେ ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ କ୍ରୀଡ଼ାମଗ୍ନ ଯେ ସେମାନେ ମୋର ଅଟକି ଯାଇଥିବା କାର୍ ବା ମୋର ଅତି ନିକଟ ଉପସ୍ଥିତି ମଧ ଉପଲବ୍‌ଧି କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମପଟର ଟାଇଁଟାଇଁ ଖରା ଛାଉଣୀ ଅଭ୍ୟନ୍ତରଟାକୁ ତାତୁଣିଆ କରିଦେଲା ପରା ! ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ଉଠି ଆସି ଖଣ୍ଡେ ଗାମୁଛା ଓହଳେଇ ଦେଇ ଏକ ବିକଳ୍ପ ସନ୍‌ସେଡ୍ ତିଆରି କରିଦେଇ ସାରିବା ପରେ ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ପୁଣି ଖେଳ ପାଖକୁ ଫେରିଯାଇ ଖେଳରେ ମନଯୋଗ ଦେଲେ । ମୁଁ ମନେ ମନେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ବା ପିକେଟିଂର ଏହି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସଂସ୍କରଣ 'ଧାରଣା' ଟିର କଥା ମନେ ମନେ ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ବାଃ ! ଚମତ୍କାର ମଧମ ପନ୍ଥା ! ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଜୀବନଯାତ୍ରା ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରତିବାଦର ଘୋଷଣା ମଧ ଅମ୍ଳାନ ରଖାଯାଇଛି । ପେଟ୍ରୋଲ ଆସିଗଲା । ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଘରକୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ହଠାତ୍ ହୋ' ହୋ' କରି ହସି ପକେଇଲି । ଏତେ ଜୋର୍‌ରେ ହସିଲି ଯେ ଏକ ଜନଗହଳି ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରୁଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ ଡ୍ରାଇଭର୍‌ଟି ଥରେ ଦୁଇଥର ପଛକୁ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ମୋର ଏତାଦୃଶ ଆଚରଣ ଉପରେ ସନ୍ଦିଗ୍‌ଧ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବାକୁ ଭୁଲି ନ ଥିଲା ।

ମୋ' ମନରେ ବାରମ୍ବାର ସେଇ ଧନୁ ନାୟକର ଧାରଣା ଦବା କଥାଟା ଗୁଡ଼େଇ ତୁଡ଼େଇ ହେଇ ଉଠୁଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁଦିନ ଧନୁ ନାୟକକୁ ଡିସ୍‌ମିସ୍ କରାଯାଇଥିବ, ସେଦିନ ଧନୁ ନାୟକ ତା' ର ନିକଟ କତିପୟ ସ୍ତାବକ ପରିବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ, ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଧାନ ଗମ୍ଭୀର ମୁଦ୍ରାରେ ଆସି ସେଇଠାରେ ପଦ୍ମାସନରେ ବସିଥିବ, ତା' ର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିବାଦ ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ । ସେଦିନ ନିଶ୍ଚୟ ତା' ର ବେକରେ ଝୁଲି ରହିଥିବ ଏକ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଗେଣ୍ଡୁ ଫୁଲର ହାର ଏବଂ ତା' ପରେ ପରେ ସମୟ, ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ ଦେଖି ଯୋଗାଡ଼ କରାଯାଇଥିବ ବାଉଁଶ, ଟାର୍‌ପୁଲିନ୍, ଢାଳ, ବାଲ୍‌ଟି ପ୍ରଭୃତି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ଉପକରଣମାନ । ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ସପ୍ତାହ ଧରି ଚାଲିଥିବ ରିଲେ ଅନଶନ । ରାମ ନାଏକ ସକାଳୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇସାରି ଅନଶନ କରିଥିବ ଦିନ ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ଦିନ ଗୋଟାଏ ବେଳେ ଦାମ ନାଏକ ଖାଇପିଇସାରି ରାମ ନାଏକ ହାତରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବ ସେହି ରିଲେ ଅନଶନର ବୈପ୍ଳବିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଯାହାର ଛୁଟି ହବ ସନ୍ଧ୍ୟା ଛଅଟାରେ, ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ଶ୍ୟାମ ନାୟକକୁ ଦେଇ ସାରିବା ପରେ; ଯେମିତି ହାତକୁ ହାତ ଚାଲେ ଅଲିମ୍ପିକ୍ କ୍ରୀଡ଼ାର ଅନଳ ସଂକେତ ।

ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସେହି କୋଳାହଳ ମୁଖରିତ ସ୍ଥାନଟିର ସମସ୍ତ କୋଳାହଳକୁ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ନୀରବ କରି ଦେଇ ଉଠିଥିବ ସ୍ଲୋଗାନର ଉଚ୍ଚକିତ ଧ୍ୱନି । ତା' ପରେ ପରେ ତା' ମଧ୍ୟ ମିଳେଇ ଯାଇଥିବ । ସ୍ତାବକମାନେ କିଛିଦିନ ଧନୁ ନାୟକ ସହିତ ଅହର୍ନିଶ ରହିବା ପରେ ବିଦାୟ ନେଇଥିବେ ସେମାନଙ୍କର ସାଂସାରିକ ଜଞ୍ଜାଳର ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଆସି ଧନୁ ନାୟକ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ଦେଖି ଯାଉଥିବେ କେବଳ । ଧନୁ ନାୟକ ମଧ୍ୟ କେତେ ଦିନ ସେଠି ଆଉ ବସି ରହିବ ? ତାକୁ ତ ଦୁଇବେଳା ନିତ୍ୟକର୍ମ ପାଇଁ ତା' ର ଅଟଳ ଭୀଷ୍ମ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବଇ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ସେ ମଧ୍ୟ କ୍ୟାପିଟାଲ୍‌ର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାଆସିବା କରିବାରେ କ୍ଷତି କଅଣ ଅଛି ବା ପନ୍ଦର ଦିନ ମାସକରେ ଗାଆଁ ଆଡୁ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିଲେ କଅଣ ବା ବେଦ ଅଶୁଦ୍ଧ ହେଇଯିବ ! ଆଜିର ତାସ୍ ଖେଳୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କ ଭିତରେ ନିଜେ ଭୀଷ୍ମଦେବ ଧନୁ ନାଏକ ଅଛନ୍ତି କି ନାହାନ୍ତି, ସେ କଥା ବି କିଏ କହିପାରିବ ? ଠିକ୍ ଏଇକଥା ମନକୁ ଆସିଲାବେଳେ ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର ବିସ୍ମରଣ ହୋଇ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଅକସ୍ମାତ୍ ହସି ପକାଇଥିଲି ।

କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଆଉ ଦିନକ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମରଣ ହୋଇ ନାହିଁ । ଅଫିସ୍ ଗଲାବେଳେ ଓ ଫେରିଲା ବେଳେ ସେଇତକ ବାଟ ଗାଡ଼ି ଇଚ୍ଛାକରି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ନିଏ ଓ ସେଇ ଭୀଷ୍ମ ଶିବିରର ଅନ୍ତେଃବାସୀମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଭୁଲି ନ ଥାଏ । କେବେ କେବେ ଦେଖେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଆସର ଚଟାପଟ୍ ଗୋଟେଇନେଇ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ସୈନିକ ପରି ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧି ଛାଉଣି ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ରାତିବିକାଳି ବିଲୁଆମାନଙ୍କର 'ହୁକେ ହୋ' ପରି ତିନିଚାରି ମିନିଟ୍ ପାଇଁ ମୁଷ୍ଟି ଉତ୍ତୋଳନ କରି 'ଇନ୍ କିଲାବ୍ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍' ପହଳି ଫେରାନ୍ତି । ପରିସ୍ଥିତିଟାକୁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଭାବରେ ହଠାତ୍ ଅବଧାରଣ କରିପାରିବା ପୂର୍ବରୁ ଦେଖେ ଯେ ଗୋଟିଏ ମଟରଗାଡ଼ି ଫ୍ଲାଗ୍‌ଷ୍ଟାଫର ନିଶ୍ଚିତ ଲାଞ୍ଛନ ବହନ କରି ସେଇ ରାସ୍ତା ଦେଇ ପହଁରିଯାଉଛି ଓ ସେଥିରେ ସମାସୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଟି କେହି ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବେପରା ! ଆଉ କାରଣ ବୁଝିବା ପାଇଁ ବେଶୀଦୂର ଯିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଶନିବାର, ରବିବାର ଦେଖି ବେଳେ ବେଳେ ସେଠି ଗାଡ଼ିଟାକୁ ରଖିଦେଇ ଉଠା ଚା' ଦୋକାନରୁ କପେ କପେ ଚା' ଖାଇବା ମୋର ଏକ ପ୍ରକାରର ଅବସର ବିନୋଦନରେ ପରିଣତ ହେଲାଣି ।

ଛାଉଣି ଭିତରୁ ବେଳେ ବେଳେ ଟ୍ରାନଜିଷ୍ଟରଜନିତ ବିବିଧଭାରତୀ ବା ରେଡିଓ ସିଲୋନ୍‌ର ମୃଦୁ ସଙ୍ଗୀତ ଭାସିଆସେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଦେଖାଯାଏ, ତା' ଭିତରେ ଜଣେ ମଧ୍ୟବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଆତଯାତ କରୁଛି । ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରେ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ରଣକ୍ଷେତ୍ରର ସୈନ୍ୟ ଶିବିର ଭିତରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣା କିଏ ଏହି ରଣରଙ୍ଗିନୀ ନାରୀ ? ଏହା ମୋ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ କୌତୂହଳୋଦ୍ଦୀପକ ଥିଲା ।

ସାମାନ୍ୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଥିଲି । କେବଳ କୌତୂହଳର ମୀମାଂସା କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଅନୁସନ୍ଧାନ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ ଥିଲା । ସହରର ଆଇନ, ଶୃଙ୍ଖଳାର ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିଥିବା ଜଣେ ପୁଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ ପାଇଁ ଏପରି ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଜାଣିପାରିଲି ଯେ ଭଦ୍ର ମହିଳାଟି ସ୍ୱୟଂ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ନାୟକ ଓରଫ୍ ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟପକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ । ଏ ତଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଲି ଯେ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଶିବିରଟିର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କରାଯାଇ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ରନ୍ଧନଶାଳା ତିଆରି କରାଯାଇ ପାରିଛି ଏବଂ ସେଠି ଧନୁ ନାୟକଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ରନ୍ଧନକର୍ମ କରିଥାଆନ୍ତି । ଏଟା ଗୋଟାଏ ମାରାଥନ୍ ରେସ୍ । ଦୀର୍ଘ ଦୌଡ଼ରେ ଯିଏ ଜିତିଲା, ସିଏ ହେବ ବିଜୟୀ । ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ନାୟକ ନ ହେଲେ ଖୋଦ୍ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର । ଏଇ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଏପରି ଏକ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଯଥାର୍ଥ ।

ସମୟ ଗଡ଼ିଚାଲିଛି ପାଖ ସରକାରୀ କଳରୁ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଝରି ଚାଲିଥିବା ପାଣିପରି । କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ଅତର୍କିତ ସ୍ଲୋଗାନ୍‌ର ହୁଙ୍କାର ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ ପବନରେ ଏକ ଆବର୍ତ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରି ପୁଣି ମିଳେଇ ଯାଉଚି । ପୁଣି କେତେବେଳେ ତାସ୍ ମାଡ଼ର ପାଟିରେ ଶିବିରଟି ଉତ୍ସବ ମୁଖରିତ ହୋଇ ନାଲିଛକା ଓ କଳାଛକାମାନେ ଟ୍ରାଫିକ୍ ଆଲୁଅର ଲାଲ ନୀଳ ସଙ୍କେତ ପରି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ପୁଣି ମିଳେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ପୁଣି କେତେବେଳେ ଶିବିର ଅନ୍ଧାର । ଟ୍ରାନ୍‌ଜିଷ୍ଟରରୁ ଭାସିଆସୁଛି ଗୋଟାଏ ଏକଟଣା ଖେଆଲ୍‌ର ଆଳାପ ଓ ଶିବିରର ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ରନ୍ଧନଶାଳାର ଚୁଲୀ ଦେଇ ଏକ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଧୂମ୍ର କୁଣ୍ଡଳୀ କ୍ୟାପିଟାଲର ଆକାଶରେ ମିଳେଇ ଯାଉଛି । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ତିନି ଚାରିବର୍ଷ ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲାଣି ଏବଂ ସେଇ ଶିବିର ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଦିଓଟି ଛୋଟ ଶିଶୁ ଖରାକୁ ଚାହିଁ ଆଖି ମିଟ୍ ମିଟ୍ କରି ଅସହାୟ ଭାବରେ ବସି ରହିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା, ମୁଁ କୌଣସି ଦିନ ଏହି ସଂଗ୍ରାମୀ ଧନୁ ନାୟକ ବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ସେଠାରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇ ନାହିଁ, ବା ଦେଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଧନୁ ନାୟକ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିପାରି ନାହିଁ । ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଯେ ପାରି ନ' ଥାନ୍ତି, ଏପରି ନୁହଁ ।

ଏଇ କିଛି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେଇ ଟାର୍‌ପୁଲିନ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେଠାରେ ଭଲ ଓ ଭଙ୍ଗା ଇଟା ମିଶାମିଶି ମାଟି ପେଚଦିଆ କାନ୍ଥ ଠିଆ ହୋଇସାରିଲାଣି ଓ ଉପର ଛାତରେ ମଧ୍ୟ ଟାର୍‌ପୁଲିନ୍ ପରିବର୍ତ୍ତେ ନଡ଼ାଛପର ହେଇ ବେଶ୍ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କାଟର ଚାଳଘର ସେଠି ଠିଆ କରାଗଲାଣି । ପଛପଟକୁ ଚାଳିଆ ପରି ଗଡ଼ାଣିଆ ହୋଇଥିବା ରୋଷେଇ ଘର ଛାତକୁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ପିଚୁଡ୍ରମ୍ ଦେଇ ବେଶ୍ ନିବୁଜ୍ କରି ଛପର କରି ଦିଆଗଲାଣି ।

ମୁଁ ସେଇ ଯେ ଥରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି, ସେଥିପାଇଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଇଚ୍ଛା ନକଲେ ମଧ୍ୟ ଧନୁ ନାୟକ ସଂପର୍କରେ ମତେ ସାମୟିକ ତଥ୍ୟ ସରବରାହ କରାଯାଇଥାଏ । ମୋର ସେଥିରେ କିଛି କରିବାର ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ କରେ ଏବଂ ସେଇଥିପାଇଁ ହୁଏତ ମତେ ଖୁସି କରିବାକୁ ମୋର ବହୁ ଗୁପ୍ତଚର ସେ ସମ୍ପର୍କିତ ତଥ୍ୟ ସବୁ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ପରିବେଷଣ କରିଥାଆନ୍ତି । ଏଇ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ନାୟକ ଓରଫ୍ ଧନୁ ନାୟକ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କୌଣସି ହରିଜନ ବସ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ କୌଣସି ଏକ ହରିଜନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସ୍ୱଜାତି ପ୍ରୀତି ବିଜ୍ଞାପିତ କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଅଣାଯାଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦପ୍ତରରେ ପ୍ରଥମ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତା' ପରେ ସିଏ ବହୁ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ତାଙ୍କର ନିଜର କରିତ୍‌କର୍ମା କୌଶଳ ହେତୁ ଶେଷରେ ଏ.ଜି.ଅଫିସ୍‌ର ପିଅନ୍ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲେ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସରକାରୀ କ୍ୱାର୍ଟର୍ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥିଲା, ଯାହାକୁ ଭଡ଼ା ଲଗେଇ ସେ ଅଦ୍ୟାବଧି ମାସିକ ଦେଢ଼ଶହ ଟଙ୍କା ଉପାର୍ଜ୍ଜନ କରିଥାଆନ୍ତି । ଶେଷରେ ବାରମ୍ବାର ଗାଁକୁ ଯିବା ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘ ଦିନ ବିନା ଛୁଟିରେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିଲେ ଏବଂ ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ସେ ବହୁବାର ଅଫିସ୍‌ର ବହୁ ଜିନିଷର ଅପବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପୁଲିସ୍ ଅନ୍ୟୂନ ଚାରିଗୋଟି ଟାଇପ୍‌ରାଇଟର୍ ଚୋରୀରେ ତାଙ୍କୁ କୋର୍ଟ୍‌କୁ ଚାଲାଣ କଲେ; କିନ୍ତୁ କୋର୍ଟରେ ସେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ସାହସ ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା, ଅବଶେଷରେ ଏ.ଜି. ଅଫିସ୍‌ର ହାକିମହୁକୁମା ଓ କିରାଣିମାନେ ଏହାଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇପଡ଼ି ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ପତ୍ର ତିଆରି କରି ଏନ୍‌କ୍ୱାରୀ କରି ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରି ମୁକ୍ତି ପାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ସିଏ ବି ଏହି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଏକ ନାଗରିକ । ବନ୍ଦେ ମାତରମ୍ ଓ ଇନ୍‌କିଲାବ୍ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍, ଏ ଦେଶର ଆହୁରି ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ପରି ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଉପଜୀବ୍ୟ । ତେଣୁ ସେ ତାଙ୍କର ଦରଖାସ୍ତର ପ୍ରତିବାଦ କରି ଏ.ଜି. ଅଫିସ୍ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ଏହି ବିକଳ୍ପ ଛାଉଣିରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଚିରସ୍ରୋତା ସମଶୀତୋଷ୍ଣ ସଲୀଳରେ ଅବଗାହନ କରି ଜୀବନଯାପନ କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କଲେ । ଧାରଣା ଦବା ଏ ଦେଶର ଏକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱୀକୃତ ପନ୍ଥା । ସେଥିରୁ ବା' ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବ କିଏ ?

ଇତି ମଧରେ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ନାୟକ ଯେ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ ହୋଇ ବସି ରହିଛନ୍ତି, ସେ କଥା ମନେ କରିବା ଭୁଲ୍ ହେବ । ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳୁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର କେତେକ ବିଧାନସଭା ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଘରେ ଚକ୍କର୍ ଦେଇସାରି ପୁଣି କେତେ ଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘରକୁ ମଧ ଯିବାଆସିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜିକାଲି ଯୁଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର କିଛି ନା କିଛି ଚାହିଦା ଥାଏ, ଯାହା ଠିକ୍ ନ୍ୟାୟସମ୍ମତ ଭାବରେ ପୂରଣ ହେଇପାରେ ନାହିଁ; ସେଥିପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଚାହିଦାର ସୂତ୍ରଟି ଖୋଜି ବାହାର କରାଯିବା ଉଚିତ । ଯଥା: ବିଧାନସଭା ସଦସ୍ୟ ବେନାମୀରେ ହାଲ୍ ଖୋଲିଥିବା ଫରେନ୍‌ଲିକର୍ ଦୋକାନକୁ ରାତିରେ ଜଗିବା ପାଇଁ ଜଣେ ମଜଭୁତିଆ ଦରୱାନ୍ ଦରକାର ବା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ଅନନ୍ତବ୍ରତ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରିବା ପାଇଁ କିଛି ଖାଣ୍ଟି ଦେଶୀ ଗାଈର ଘିଅ ଦରକାର ଅଥବା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପି.ଏ.ଙ୍କର ବହୁଦିନ ଧରି ବାତରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ ଥିବା କନ୍ୟା ପାଇଁ କିଛି କୋଚିଲାଖାଇ ତେଲର ପ୍ରୟୋଜନ । ଏସବୁ ବଜାରରେ ହଠାତ୍ ମିଳିବା ଜିନିଷ ନୁହେଁ । ତା' ଛଡ଼ା ସେମାନେ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଖୋଜିବାକୁ ଯିବେ କାହିଁକି; ଯେତେବେଳେ ଏସବୁ ଖିଦ୍‌ମତ୍ କରିବା ପାଇଁ ନିଜେ ଧନୁ ନାୟକ ବନ୍ଧା ହାଜର୍ ଅଛି ?

ଏହି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରକ କରୁ କରୁ, ବୋଲିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଧନୁ ନାୟକ ସମାରେ ଏଇ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରେ କେବଳ ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇଉଠିଛି ନୁହେଁ, ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଉଠିଛି ମଧ । କିନ୍ତୁ ଧନୁ ନାୟକ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନରଖି ଏପରି ସେବା ନିରବଧି କରିଯାଉଛି କାହିଁକି ? ଓହୋ ! ତା' ର ସେଇ ଡିସ୍‌ମିସାଲ୍ ଅର୍ଡର୍‌ଟା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାତିଲ ହେଇ ପାରିନାହିଁ । ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କଥା ! ଗୋଟାଏ ପିଅନ୍ ଚାକିରି, ତାକୁ ଚାରି ଚାରିଟା ମକଦ୍ଦମାରେ ପକେଇଲ; ସେ ଓକିଲ ମୋହରିର ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ସେଥିରୁ ଖଲାସ ହେଲା, ତା' ପରେ କଅଣ ନାଁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ ! ଧନୁ ନାୟକକୁ ନ୍ୟାୟ ଦବାକୁ ହବ । ନ୍ୟାୟ ତ ପୁଣି ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଙ୍ଗ ।

ଦୋହରାପୋହରା ହେଇ ତଳୁଉପର ଯାଏଁ ଧନୁ ନାୟକର ଫାଇଲ୍ ତୁରନ୍ତ ବେଗରେ ଯିବାଆସିବା କରୁଛି । ଜଷ୍ଟିସ୍- ଜଷ୍ଟିସ୍- ଜଷ୍ଟିସ୍ । ତାହା ପୁଣି ଅତିଶୀଘ୍ର ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ଫାଇଲ୍ ଏପଟସେପଟ କରି ଦେଖାଗଲା ଯେ ଏହି ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗରେ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅଫିସର୍‌ମାନେ ମୁଖ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଷ୍ଟିସ୍ ଦେଇହବ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତୁରନ୍ତ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବିଚାରାଳୟର ଘଣ୍ଟି ବଜେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ଘଣ୍ଟି ଟେଲିଫୋନ୍ ପରି, ସାଇକେଲ୍ ବେଲ୍ ପରି ବା କଲିଙ୍ଗ୍ ବେଲ୍ ପରି ଚିଁ ଚିଁ ତୁର୍‌ତୁରିଆ ଘଣ୍ଟି ନୁହଁ । ତାହା ବାଜିବ ଏକ ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ, ଯେମିିତି ବାଜୁଥିଲା ଜାହାଙ୍ଗୀରଙ୍କର ସିଂହଦ୍ୱାରରେ । ଏକ ଅଭୟବାଣୀ ପ୍ରଚାର କରି କହୁଥିଲା- ପ୍ରଜାମାନେ, ତମେ, ମୁଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆଇନ୍ ଆଗରେ ସମାନ ।

ଧନୁ ନାୟକ ହାଇକୋର୍ଟର ରିଟ୍ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ କଲେ ଓ ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ତୁରନ୍ତ ନୋଟିସ୍ ଜାରି ହେଲା ଯେ ଯଦି ସରକାର ପନ୍ଦରଦିନ ଭିତରେ ଧନୁ ନାୟକର ଦରଖାସ୍ତର ବୈଧାନିକତା ସମ୍ପର୍କରେ ମହାମାନ୍ୟ ହାଇକୋର୍ଟଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ କରିପାରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ମଜହର ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଦରଖାସ୍ତ ମଞ୍ଜୁର କରାଯିବ । ଖାଲି ନ୍ୟାୟ ବିଚାର ମାଗିଲେ ହୁଏ ନାଁ, ତା' ପଛରେ ଅଛି ବହୁ ଗଳି ଆଉ ଉପଗଳି ଯାହାର ଉପଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପଞ୍ଚମକାର ପୂଜାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଯାହାକୁ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦରେ କୁହାଯାଏ ତଦ୍‌ବୀର କରିବା । କିନ୍ତୁ ଧନୁ ନାୟକ ସେଥିପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହଁ । ତା' ପାଇଁ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାକୁ ବହୁଲୋକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି । 'ଗିଭ୍ ଆଣ୍ଡ ଟେକ୍' ତ ଏ ପୁରାତନ ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ସୂତ୍ର ।

ଏବେ ଧନୁ ନାୟକ ଟିକିଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଲା । ଏଇ ତଦ୍‌ବୀର କାମ ହାତକୁ ନେଇଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଆହୁରି ଖିଦ୍‌ମତ୍ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଜଞ୍ଜାଳମୁକ୍ତ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ତେଣୁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଏଇ

ଶିବିରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଦୁଇଶିଶୁଙ୍କୁ ଗାଁଆକୁ ରମାନା କରିଦେଲେ । ଗାଆଁରେ ମଧ ଯାହାକିଛି ଜମିବାଡ଼ି ଅଛି, ତା' ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ଦରକାର ।

ଏଇ ମଧବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ଧନୁର୍ଦ୍ଧରଙ୍କର ଅସ୍ଥାୟୀ ଶିବିରରେ ଗୋଟିଏ ମଳିନ ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ବଲ୍‌ବ ଜଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ପାନ ଦୋକାନରୁ ଚୋରା ଲାଇନ୍‌ର କନେକ୍‌ସନ୍ ଦେଇ । ସାମ୍ନା ଦରଜା ଆଗରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପର୍ଦ୍ଦା ଝୁଲିରହି ଘରଟିର ଚେହେରାକୁ ଆଉ ଟିକିଏ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ କରିଦେଇଛି । ମଧରାତ୍ରି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଘର ଭିତରକୁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଯିବାଆସିବା ଲାଗିଥାଏ । ମୋ ପାଖରେ ଛାଏଁ ଛାଏଁ ଆସି ସମ୍ବାଦ ପହଞ୍ଚିଲା, ଧନୁ ନାୟକ ଲୋକ ରଖି ସେଇ ଘର ଭିତରେ ଦେଶୀ ମଦ ବିକ୍ରି କରୁଛି । ଏପରିକି ଗୁରୁବାର, ମାସର ଦୁଇତାରିଖ ଓ ଗାନ୍ଧିଜୟନ୍ତୀ ଫାନ୍ଦୀଜୟନ୍ତୀ ନିରୋଳା ଡ୍ରାଇ ଡେ' ଗୁଡ଼ାକ ମଧ କିଛି ବାଦ୍ ଯାଉନାହିଁ । ଏଇ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଆହୁରି ଥରେ ଅସତର୍କ ଅବସ୍ଥାରେ ଜୋର୍‌ରେ ହସିଉଠିଲି । ସତେ ଯେପରି ଲାଇସେନ୍‌ସ କରିଥିବା ବେପାରୀମାନେ ଏଇ ଡ୍ରାଇ ଡେ' ଗୁଡ଼ାକୁ ମାନି ଚଳୁଛନ୍ତି ! ଏ ସମ୍ବାଦ ପାଇବା ପରେ ଜଣେ ପୁଲିସ କର୍ମଚାରୀ ହିସାବରେ ମୋର ହୁଏତ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ମୋ ପାଇଁ ସେତେବେଳକୁ ଧନୁ ନାୟକ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ହୋଇ ନଥିଲା । ସେ ଯେପରି ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏ ଦେଶରେ ବିକାଶୋନ୍‌ମୁଖୀ ଗଣତନ୍ତ୍ର-ଶତଦଳର ଏକ ପ୍ରତୀକ ।

କଚେରିରେ ମାମଲା ଚାଲୁଛି ଏବଂ କଚେରିର ପାଚିରି ଡେଇଁ ଯେଉଁ ଧାରାବିବରଣୀ ବାହାରକୁ ଭାସି ଆସୁଛି, ସେଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଇଙ୍ଗିତ ମିଳୁଛି ଯେ ସରକାରୀ ଓକିଲ କ୍ରମାଗତ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଓକିଲ ବାରମ୍ବାର ମିସଲ୍ ଉପରେ ହାତ ବାଡ଼େଇ ଚିତ୍କାର କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଏ ଡିସ୍‌ମିସାଲ୍ ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ, ବିଦ୍ୱେଷମୂଳକ, ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ, ନାଚରାଲ୍ ଜଷ୍ଟିସ୍ ଚାଇ-ଚାଇ-ଚାଇ । ସରକାରୀ ଓକିଲଙ୍କର ସଯତ୍ନ ରକ୍ଷିତ ଗାଉନ୍ ବାରମ୍ବାର ସ୍କନ୍ଧସ୍ଖଳିତ ହୋଇ ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ ହେଉଛି । ଦେଖଣାହାରୀମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟରୋଳ ଭିତରେ ଜଷ୍ଟିସ୍ ହାତୁଡ଼ି ପିଟି ବାରମ୍ବାର କହୁଛନ୍ତି ଅର୍ଡ଼ର-ଅର୍ଡ଼ର-ଅର୍ଡ଼ର୍ ।

ଅସ୍ଥାୟୀ ଶିବିରରେ ଧନୁ ନାୟକ ତା' ର ଖିଦ୍‌ମତ୍ କରିବାର ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଆହୁରି ବେଗଶୀଳ କରିଛି । ଜଣେ କିଏ ସ୍ପାଇ ସେଦିନ ଆସି କାନ କୁଣ୍ଡେଇ କୁଣ୍ଡେଇ ଖବର ଦେଇଗଲା ଯେ ଧନୁ ନାୟକର ଧାରଣା ଶିବିରରେ ଫୁଲବାଣୀର ଦୁଇଜଣ ଜବାନ୍ ଆଦିବାସୀ ଝିଅ ଆସି ବସବାସ କରୁଛନ୍ତି କିିଛିଦିନ ଧରି । ଲୋକମାନଙ୍କର ଯିବା ଆସିବା ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ' ଟା ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ସେମାନେ ଶୀତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ଦିହରେ ଚାଦର ଆଉ ମୁହଁରେ ମଫ୍‌ଲର୍ ଗୁଡ଼େଇ ହେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ ସେଠି ଜଣେ ସ୍ପାଇ ମୁତୟନ କରିଥିଲି, ଧନୁ ନାୟକର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଧନୁ ନାୟକର ପୃଷ୍ଠପୋଷକମାନଙ୍କର ଏକ ସଠିକ୍ ତାଲିକା ପାଇଁ । ସେ ତାଲିକା ଦେଖି ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହେଇ ନାହିଁ, ମୁଁ ଯାହା ଜାଣିଥିଲି ତାହା ଦ୍ୱିତୀୟଥର ପାଇଁ ପ୍ରମାଣିତ ହେଲା । ଦିନେ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପରେ, ବେଶ ଟିକିଏ ରାତି ପଡ଼ିଗଲେ ଧନୁ ନାୟକ ସେଇ ଆଦିବାସୀ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ନେଇ କେଉଁ କେଉଁ କୋଠିର ଫାଟକ ଭିତରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେଇଯାଏ, ସେମାନଙ୍କର ନାଆଁ ବା ଠିକଣା ମଧ ମୋର ଅଗୋଚର ରହେ ନାହିଁ ।

ୟା' ଭିତରେ ବିଚାରାଳୟର ରାୟ ବାହାରି ଯାଇଛି । ଧନୁ ନାୟକଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରିବା ଅସିଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ମଧ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ, ଧନୁ ନାୟକ ପିଛିଲା ସାତବର୍ଷର ଦରମା ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା' ର ପୂର୍ବତନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୁନର୍ନିଯୁକ୍ତି ପାଇବ । ଏହି ସୂତ୍ରରେ ଧନୁ ନାୟକ ହାତକୁ ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ହଜାର ଟଙ୍କା

ବକେୟା ଆସିଗଲା । ଧନୁ ନାୟକ ଚାକିରିରେ ମାତ୍ର ଦିନକ ପାଇଁ ଯୋଗ ଦେଇ ଇସ୍ତଫା ଦେଲା, କାରଣ ଇତିମଧ୍ୟରେ ତା' ର ସଂପ୍ରସାରିତ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଦେଖାଶୁଣା କରିବା ପାଇଁ ଲୋକ କାହାନ୍ତି ? ଧନୁ ନାୟକ ଅବଶିଷ୍ଟ ଜୀବନ ମାସିକ ସତୁରୀ ଟଙ୍କା ହାରରେ ପେନ୍‌ସନ୍ ମଧ୍ୟ ପାଇଲା । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା । ଫେଷ୍ଟୁନ୍ ସବୁ କାଢ଼ି ଦିଆଗଲା ।

କିନ୍ତୁ ଏ ଘଟଣାର ବହୁଦିନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଧନୁ ନାୟକର ଅସ୍ଥାୟୀ ଶିବିର ଉଠିଲା ନାହିଁ । ଉଠେଇବ କିଏ ? ଧନୁ ନାୟକ ତଥାପି ଖିଦ୍‌ମତ୍ କରିଚାଲିଛି । ତା' ଛଡ଼ା ଧନୁ ନାୟକ ଖୋଦ୍ ହରିଜନ ଓ ତା' ର ଆଶ୍ରିତା ଦୁଇଜଣ ଖୋଦ୍ ଆଦିବାସୀ । ସେ ଶିବିରକୁ ଯେପରି ରକ୍ଷାକବଚ ଦେଇ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏକ କାଳସର୍ପ ରୂପ ପରିଗ୍ରହ କରି ନିଜେ ଜଗି ବସିଛି । ବହୁଦିନ ଧରି ଦୁର୍ବଳ ଉପରେ ସମାଜର ସବଳ ଶ୍ରେଣୀ ଅତ୍ୟାଚାର କରି ଆସିଛି । ଆଜି ତା' ର ବଦ୍‌ଲା ନବାର ଦିନ ଆସିଛି । ଏଇ ହରିଜନ-କମ୍-ଆଦିବାସୀ ଟୁଇନ୍ କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ୍ ସହରରେ ଏକ ଜଣାଶୁଣା ଦେଶୀ ମଦ ବିକ୍ରି ଓ ଇମ୍‌ମରାଲ୍ ଟ୍ରାଫିକ୍ ଇନ୍ ଉଇମେନ୍ କେନ୍ଦ୍ର ରୂପେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ପାଇ ସାରିଲାଣି । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ତ ଦିନେ ସକାଳୁ ବୁଲ୍‌ଡୋଜର୍ ଆଣି ଭାଙ୍ଗି ମାଟିରେ ମିଶେଇ ଦିଆଯାଇ ହୁଏନା, ଯାହା ହବ ତାହା ଇନ୍-ଡିଉ ପ୍ରସେସ୍ ଅଫ୍ ଲ' । ପ୍ରସେସ୍ ଅଫ୍ ଲ' ଆରମ୍ଭ ହେଇଯାଇଛି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ, ଏକ୍‌ଜିକିଉଟିଭ୍ ଅଫିସର୍, ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଅଫିସର୍, ଇଷ୍ଟେଟ୍ ଅଫିସର୍ ଓ ଏକ୍‌ସ୍ ଅଫିସିଓ ଡେପୁଟି ସେକ୍ରେଟାରୀ ଟୁ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ଓଡ଼ିଶା, ପଲିଟିକାଲ୍ ଆଣ୍ଡ ସର୍ଭିସେସ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ-ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥା, ପ୍ରସେସ୍ ଅଫ୍ ଲ' ଆରମ୍ଭ ହେଇଯାଇଛି, ଫାଇଲ୍ ଖୋଲି ଗଲାଣି ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଘଟଣା ଘଟିଯାଇଛି । ବିରୋଧୀ ଦଳ ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ବିଧାନସଭାରେ ତୁମୁଳ ପ୍ରତିବାଦ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସରକାର ଜାଣିଶୁଣି ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଜମିରୁ ବେଦଖଲ କରି ତାଙ୍କୁ ବାସଶୂନ୍ୟ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ସାମୟିକ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଗୋଟିଏ ଶସ୍ତା ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକ ଧନୁ ନାୟକଙ୍କ ସହିତ ଏକ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର କରି ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଏକ ବିବୃତି ପ୍ରକାଶ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ ସରକାର ମକଦ୍ଦମାରେ ହାରିବା ପରେ ଧନୁ ନାୟକ ଓ ତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଭଉଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରତିହିଂସାପରାୟଣ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ସରକାର ତାଙ୍କର ଏହି ମନୋବୃତ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନ କରନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଭଉଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଶ୍ଳୀଳ ଆଚରଣ କରିଥିବା ବହୁ ପଦସ୍ଥ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ବିଧାନସଭା ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ନାମ ସେ ଆସନ୍ତା ଥରକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଅଗତ୍ୟା ବାଧ୍ୟ ହେବେ । ସର୍ବନାଶ !

ହଁ, ଫାଇଲ୍ ଖୋଲିଗଲାଣି- ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ରାଜଧାନୀରେ ଅବସ୍ଥିତ ସଚିବାଳୟର କୋଟି କୋଟି ଫାଇଲ୍ ଭିତରେ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ନାୟକ ଓରଫ୍ ଧନୁ ନାୟକଙ୍କର ଜମି ବେଆଇନ୍ ଦଖଲ ଓ ତଜ୍ଜନିତ ଉଚ୍ଛେଦ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଫାଇଲ୍ ଖୋଲିଛି । ସେ ଫାଇଲ୍‌ଟି ଏକ ଶୀର୍ଣ୍ଣ, ସଦ୍ୟଜାତ ଶିଶୁ ପରି ନାଲିଫିତାର ରିବନ ପିନ୍ଧି କେଉଁ ଏଲ୍.ଡ଼ି କ୍ଲର୍କର ଝୁଲଣାରେ ଶୋଇ ରହି ଝୁଲୁଛି । କିଏ ଜାଣେ, ସେ ଫାଇଲ୍ କେବେ ବଡ଼ ହେବ, କେବେ ହବ ସ୍ଫୀତୋଦର ? କିଏ ଜାଣେ ସେ ଫାଇଲ୍ ତା' ର କଚ୍ଛପ ଗତିରେ ଏକ ମହଲାରୁ ଚାରି ମହଲା, ଚାରି ମହଲାରୁ ଏକ ମହଲା ଓ ମାଇଲ ମାଇଲ ଧରି ଅଙ୍କାବଙ୍କା କୋରିଡ଼ର ସବୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ କେତେ ସମୟ ନବ ? ସେଥିରେ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶୀତଳ ଫଲ୍‌ଗୁଧାରାର ଅବାରିତ ଗତି ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି ଓ ତହିଁରେ ସେହି ନଦୀର ଅନ୍ୟତମ ଆଦିବାସୀ ମାନେ ଧନୁ ନାୟକ ଓ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ସହଚରୀ, ତିନୋଟି କଳହଂସ ପରି ଆନନ୍ଦ ମନରେ ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା କରୁଛନ୍ତି, ଏକ ସାବଲୀଳ ଛନ୍ଦରେ, ସେମାନଙ୍କର ରକ୍ତ-କୋମଳ ଗ୍ରୀବା ସଙ୍କୋଚନ ଓ ପ୍ରସାରଣ କରି ।